

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี	
รับที่	3942
วันที่	สิ. ๒ ๗๕๔
เวลา	๑๑.๐๗ น.

ที่ สศ ๐๐๐๑/๕๒๕

สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
๑๒๘ อาคารพญาไทพลาซ่า ถนนพญาไท กทม. ๑๐๕๐๐

๗๐ มิถุนายน ๒๕๔๘

เรื่อง ความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จำนวน ๒ เรื่อง

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาฯ เกี่ยวกับ "การจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐" จำนวน ๑ ชุด พร้อมสำเนา ๑๐๐ ชุด

๒. ความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาฯ เกี่ยวกับ "สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม (Genetically Modified Organisms : GMOs)" จำนวน ๑ ชุด พร้อมสำเนา ๑๐๐ ชุด

ด้วย พระราชบัญญัติสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๓ กำหนดให้สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีหน้าที่ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี ในปัญหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคมเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ที่บัญญัติไว้ในหมวด ๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

ในการนี้ สภาที่ปรึกษาฯ ได้มีมติให้เสนอความเห็นและข้อเสนอแนะดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรี โดยมีรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดดำเนินการต่อไปด้วย จะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวพรรณราย ชันธกิจ)

เลขาธิการสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

โทร. ๐-๒๖๑๒-๙๒๒๒ ต่อ ๒๑๘, ๒๒๒

โทรสาร ๐-๒๒๑๖-๕๒๒๒

**ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ
การจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
โดยสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ**

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาประเทศที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมทั้งของภาครัฐและเอกชนในปัจจุบัน จำเป็นต้องศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและจัดเตรียมมาตรการป้องกันที่เพียงพอเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ที่ผ่านมามีเจ้าของโครงการเป็นผู้จัดทำที่ปรึกษาทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment : EIA) โดยการจ้างที่ปรึกษา เพื่อจัดทำรายงาน EIA ให้กับโครงการพัฒนาของหน่วยงานตนเอง เป็นผลให้โครงการพัฒนาหลายโครงการไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่ นักวิชาการด้านการอนุรักษ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลจากกระบวนการการจัดทำรายงาน EIA ด้วยวิธีการดังกล่าว ก่อให้เกิดผลเสียทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม และส่งผลกระทบต่อบรรยากาศการลงทุน เป็นการใช้ทรัพยากรอย่างไม่คุ้มค่า และไม่ใช่ว่าการพัฒนาประเทศโดยรวม ดังนั้นเพื่อหาแนวทางเชิงนโยบายในการแก้ปัญหาดังกล่าว สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยคณะทำงานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ทรัพยากร สิ่งแวดล้อมและพลังงาน จึงดำเนินการศึกษาเรื่องดังกล่าว โดยการวิเคราะห์และวิจัยปัญหาในการดำเนินงานตามกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน วิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของการจัดทำรายงาน EIA ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และคาดการณ์ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต รวมทั้งได้จัดสัมมนาระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดทำรายงาน EIA ณ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สงขลา อุบลราชธานี และลำปาง เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในเรื่องการจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูล ประเด็นปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงาน EIA
2. เพื่อระดมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะให้การจัดทำรายงาน EIA สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน

3. ประเด็นปัญหา

ผลจากการศึกษาพบประเด็นปัญหาในการจัดทำรายงาน EIA ที่สำคัญ ดังนี้

3.1 รัฐยังไม่ได้จัดตั้งองค์การอิสระ เพื่อตรวจสอบการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ถึงแม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 56 วรรค 2 ได้กำหนดไว้ว่า “การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อคุณภาพ สิ่งแวดล้อมจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม และ ผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมให้ความเห็นประกอบก่อนการดำเนินการ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ซึ่งในปัจจุบันพบว่า ภาครัฐยังไม่ได้จัดตั้งองค์การอิสระที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

3.2 ขาดการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในระดับยุทธศาสตร์เชิงนโยบาย

ปัจจุบันการจัดทำโครงการพัฒนาที่กำหนดให้จัดทำรายงาน EIA ยังเป็นการวางกรอบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมแบบแยกส่วน กล่าวคือ ยังขาดการพิจารณาผลกระทบสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์เชิงนโยบาย ได้แก่ การพิจารณาวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่เชิงกลยุทธ์ในทุกด้านก่อนการส่งเสริมการพัฒนาในพื้นที่และยังขาดการพิจารณาผลกระทบสะสมต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากโครงการพัฒนาต่างๆ ในพื้นที่บริเวณใกล้เคียงกัน

3.3 รัฐยังขาดกลไกควบคุมให้โครงการพัฒนาที่ต้องจัดทำรายงาน EIA ต้องได้รับการอนุมัติรายงาน EIA ก่อนเริ่มดำเนินโครงการ

การดำเนินโครงการลงทุนหลายโครงการได้ตัดสินใจเลือกพื้นที่ก่อสร้างหรือดำเนินการ ก่อนการพิจารณารายงาน EIA และทำประชาพิจารณ์ซึ่งทำให้มีปัญหาในทางปฏิบัติและการพิจารณารายงาน EIA ไม่สามารถใช้กำหนดเป็นเงื่อนไขในการให้อนุญาตหรือควบคุมโครงการดังกล่าวได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ รวมทั้งปัจจุบันพบว่ามาตรการก่อนดำเนินโครงการที่รัฐกำหนดไว้ต้องทำรายงาน EIA เช่น ประเภทและขนาดโครงการ และระบบการกลั่นกรองโครงการยังไม่เอื้อต่อการพิจารณาอนุมัติและควบคุมโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.4 ขาดการพัฒนาศักยภาพหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณารายงาน EIA

ปัจจุบันพบอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยังไม่สอดคล้องกับปริมาณงานที่มีจำนวนมาก อีกทั้งความจำกัดด้านเวลาในการพิจารณารายงาน EIA ทำให้โครงการพัฒนาบางส่วนขาดการพิจารณาในรายละเอียด รวมทั้งขาดอำนาจในการติดตามควบคุมกำกับตามมาตรการในรายงาน EIA ร่วมกับหน่วยงานที่อนุญาตอย่างเพียงพอ

3.5 ขาดระบบฐานข้อมูลที่เพียงพอต่อการพิจารณารายงาน EIA

การจัดทำและพิจารณารายงาน EIA เป็นงานที่ต้องใช้ข้อมูลจากหลายสาขาวิชา ซึ่งพบว่ายังมีความจำเป็นต้องพัฒนาข้อมูลพื้นฐาน (baseline data) เพิ่มขึ้น เพื่อให้เพียงพอต่อการพิจารณา

3.6 ขาดการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพหน่วยงานรับผิดชอบ EIA ระดับโครงการ

หน่วยงานเจ้าของโครงการพัฒนาส่วนใหญ่ ไม่ได้ให้ความสำคัญกับงานด้านสิ่งแวดล้อมของโครงการพัฒนา โดยไม่จัดให้มีองค์กรย่อยรับผิดชอบให้เพียงพอต่อการดำเนินงานตามมาตรการในรายงาน EIA อย่างชัดเจน และไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณและบุคลากรอย่างเพียงพอ

3.7 ขาดการติดตามตรวจสอบมาตรการในรายงาน EIA อย่างเป็นระบบ

การดำเนินโครงการของเอกชน เมื่อคณะกรรมการผู้ชำนาญการได้ให้ความเห็นชอบในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมแล้ว หน่วยงานอนุญาตบางแห่งไม่ให้ความสำคัญกับการควบคุมตรวจสอบให้เจ้าของโครงการปฏิบัติตามเงื่อนไขในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในส่วนของโครงการลงทุนของรัฐวิสาหกิจและโครงการของรัฐที่ร่วมกับเอกชน เมื่อได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีแล้ว ยังขาดความชัดเจนว่าจะมอบหมายให้หน่วยงานใดทำหน้าที่ควบคุมและกำกับให้เป็นไปตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ในรายงาน EIA

3.8 ขาดการติดตามตรวจสอบมาตรการในรายงาน EIA จากภาคประชาชน

ปัจจุบันรายงาน EIA ถือว่าเป็นความลับของทางราชการ ทำให้ประชาชนผู้เกี่ยวข้องไม่สามารถช่วยรัฐในการติดตามตรวจสอบตามมาตรการในรายงานได้ และยังไม่เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้และการจัดการทางวิชาการด้านนี้ โดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

3.9 ขาดการกำหนดเงื่อนไขให้โครงการพัฒนาจัดทำรายงาน EIA ในขั้นตอนการต่อใบอนุญาต

โครงการพัฒนาที่ต้องมีการต่อใบอนุญาตจากหน่วยงานของรัฐ ส่วนใหญ่ไม่ต้องจัดทำรายงาน EIA ในขั้นตอนการต่อใบอนุญาต เนื่องจากรัฐไม่ได้กำหนดเงื่อนไขไว้ทำให้รัฐขาดกลไกในการควบคุมสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน

3.10 ประชาชนยังไม่ได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเพียงพอในการจัดทำรายงาน EIA

ปัจจุบันพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ ยังไม่พึงพอใจต่อมาตรการที่กำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ ที่กำหนดไว้ในการศึกษา เพื่อจัดทำรายงาน EIA

4. ข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

4.1 ให้มีการก่อตั้งองค์การอิสระ เพื่อตรวจสอบการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 56 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

รัฐควรเร่งจัดตั้งองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลาง และบริหารงานอย่างโปร่งใส โดยประกอบด้วย ผู้แทนจากองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม ผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่มีการจัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม ผู้แทนภาคประชาชนและผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นคณะกรรมการทำหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินงานวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม วางแผนป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการติดตามประเมินผลตามรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและให้ความเห็นชอบโครงการพัฒนาก่อนดำเนินการ โดยยึดหลักการทำงานที่ตรงไปตรงมาและให้มีการบริหารองค์การอิสระ โดยมีคณะกรรมการผู้ชำนาญการด้านต่างๆ ทำหน้าที่พิจารณากลับกรองรายงาน EIA ซึ่งประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และ ประสบการณ์การทำงานด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม ประชาชน สมาชิกกิตติมศักดิ์หรือผู้แทนที่ได้รับการเสนอชื่อมาจากประชาชนที่ได้รับผลกระทบสิ่งแวดล้อมโดยตรง ทั้งนี้ ควรบริหารงานองค์การอิสระในรูปคณะกรรมการและมีสำนักงานเลขาธิการที่ขึ้นตรงต่อคณะกรรมการเพื่อป้องกันการแทรกแซงจากฝ่ายการเมืองและภาครัฐกิจ

ทั้งนี้ องค์การอิสระควรมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1) จัดทำความเห็นของประชาชนในพื้นที่ ที่จะได้รับการพัฒนาควบคุมการดำเนินการศึกษารายงาน EIA ทั้งนี้หากประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ต่อต้านโครงการพัฒนาดังกล่าว ควรกำหนดให้ศึกษา SIA (Social Impact Assessment) เพื่อพิจารณาแสวงหามาตรการที่เหมาะสมในการป้องกันผลกระทบหรือการจัดการพื้นที่พัฒนาใหม่

2) การเห็นชอบรายงาน EIA ต้องผ่านการทำประชาพิจารณ์และตรวจสอบข้อเท็จจริงจากประชาชนในพื้นที่อย่างทั่วถึงโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรต่างๆ ทั้งนี้ควรให้ประชาชนหรือองค์กรภาคประชาชนในพื้นที่ที่มีความรู้ด้านทรัพยากรได้มีโอกาสร่วมทำรายงาน EIA ในส่วนทรัพยากรด้วย

3) ตรวจสอบการดำเนินงานจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของโครงการพัฒนา วางแผนป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการควบคุม ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการพัฒนาต่างๆ ให้เป็นไปตามข้อกำหนดในรายงาน EIA

4) มีอำนาจที่จะบังคับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม ทั้งทางตรงและทางอ้อม

5) เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรี ในโครงการที่เห็นว่าจะมีผลเสียและผลกระทบที่รุนแรงต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยคณะรัฐมนตรีต้องพิจารณาและให้ความเห็นต่อสาธารณะในเรื่องที่องค์กรดังกล่าว แสดงความเห็นก่อนตัดสินใจอนุมัติโครงการ

6) มีเครือข่ายประสานงานกับหน่วยงานระดับจังหวัด เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติและเพื่อให้การแก้ไขและลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

7) ประชาสัมพันธ์และเสริมสร้างความรู้ ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อโครงการพัฒนาต่างๆ และเผยแพร่รายงาน EIA ที่ผ่านการอนุมัติให้ดำเนินโครงการแล้ว เพื่อให้สาธารณะชนร่วมติดตามตรวจสอบ

8) ให้มีการจัดตั้งหน่วยงานย่อยเพื่อบริหารและจัดตั้งกองทุนสิ่งแวดล้อม โดยเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากเจ้าของโครงการเข้ากองทุน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ กองทุนติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Monitoring Fund) และกองทุนค้ำประกันสิ่งแวดล้อม (Environmental Guarantee Fund) เพื่อเพิ่มความมั่นใจในโครงการพัฒนาที่มีความเสี่ยงและผลกระทบสูง

9) เป็นองค์กรรับขึ้นทะเบียนและเพิกถอนใบอนุญาตผู้จัดทำรายงาน EIA และผู้ชำนาญการทางด้านสิ่งแวดล้อม เป็นรายบุคคล รวมทั้งมีอำนาจดำเนินคดีทางอาญาต่อผู้จัดทำรายงาน EIA อันเป็นเท็จ

10) วินิจฉัยว่าโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมว่าจำเป็นต้องมีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมก่อนหรือไม่

11) รัฐควรเพิ่มค่าตอบแทนให้กับกรรมการผู้ชำนาญการที่มีหน้าที่พิจารณารายงาน EIA ให้สอดคล้องกับภาระความรับผิดชอบและสภาพเศรษฐกิจ

12) ในโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ ควรมีการจัดจ้างที่ปรึกษาชั้นอีกอย่างน้อย 2 คณะ เพื่อตรวจสอบการจัดทำรายงาน EIA ให้มีความถูกต้องครอบคลุมและสมบูรณ์ตามหลักวิชาการและมีความเป็นมืออาชีพเพียงพอ โดยมีค่าตอบแทนที่สอดคล้องกับความรับผิดชอบ และเป็นอิสระแก่กัน

4.2 การศึกษาการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในระดับยุทธศาสตร์เชิงนโยบาย

ก่อนการพัฒนาในพื้นที่ใดๆ รัฐควรมีการกำหนดยุทธศาสตร์เชิงนโยบายด้วยการศึกษาจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาด้านต่างๆ สำหรับมิติด้านสิ่งแวดล้อม ควรประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment, SEA) ประกอบกับการประเมินผลกระทบด้านสังคม (Social Impact Assessment) และด้านสุขภาพ (Health Impact Assessment) ด้วย เพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาในระดับพื้นที่และควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการกำหนดยุทธศาสตร์เชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับมิติด้านสิ่งแวดล้อมด้วย เพื่อประกอบการตัดสินใจจากภาครัฐ และรัฐควรกำหนดมาตรการพิจารณาผลกระทบสะสมต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากโครงการพัฒนาต่างๆ ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน

4.3 กระบวนการจัดทำและพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

4.3.1 รัฐควรเพิ่มมาตรการควบคุมโครงการพัฒนาที่เกี่ยวข้องต้องได้รับการอนุมัติรายงาน EIA ก่อนเริ่มดำเนินการ

รัฐควรพิจารณาบทวน มาตรการ กฎหมาย ประเพณีและขนาดโครงการ ระบบการกลั่นกรองโครงการ เพื่อให้กระบวนการจัดทำและพิจารณารายงาน EIA เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาตั้งแต่ขั้นก่อนเริ่มดำเนินโครงการ ทั้งนี้ รัฐควรเพิ่มประสิทธิภาพการควบคุมให้เจ้าของโครงการพัฒนาที่ต้องจัดทำรายงาน EIA ให้เสนอรายงาน EIA และได้รับการพิจารณาอนุมัติรายงาน EIA จากรัฐก่อนเริ่มดำเนินโครงการอย่างเคร่งครัด

4.3.2 การพัฒนาศักยภาพหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณารายงาน EIA

ในการศึกษาและพิจารณารายงาน EIA จากประสบการณ์ที่ผ่านมาพบว่านักวิชาการของสถาบันอุดมศึกษามีบทบาทเป็นที่ปรึกษาจัดทำรายงาน EIA และเป็นผู้ชำนาญการด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากในประเทศไทยยังขาดผู้มีความรู้ ความชำนาญด้านสิ่งแวดล้อม ดังนั้น รัฐควรสนับสนุนสถาบันการศึกษาให้มีการผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพเกี่ยวกับการจัดทำรายงาน EIA ในมิติต่างๆ เพิ่มขึ้น เพื่อเพิ่มอุปทานทรัพยากรมนุษย์ให้กับระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมของประเทศ

ในปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณารายงาน EIA มีอยู่หน่วยงานเดียว คือสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีโครงการพัฒนาในความรับผิดชอบจำนวนมาก ดังนั้นในระหว่างที่ยังไม่จัดตั้งองค์การอิสระควรปรับบทบาทเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่การติดตามควบคุมกำกับตามมาตรการในรายงาน EIA ร่วมกับหน่วยงานที่อนุญาตอย่างเพียงพอ และขยายกรอบอัตรากำลังให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน เช่น เพิ่มอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ในการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ออกเป็น 2 ส่วน อย่างชัดเจน คือ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และเจ้าหน้าที่ตรวจสอบและติดตามการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

4.3.3 การพัฒนาศักยภาพการพิจารณารายงาน EIA ด้วยระบบฐานข้อมูล

รัฐควรสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอให้จัดทำฐานข้อมูล เพื่อประกอบการพิจารณารายงาน EIA โดยประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีในการผลิต เทคโนโลยีการบำบัดมลพิษ ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดมลพิษต่างๆ ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการ รูปแบบ เทคนิคการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อม มาตรฐานด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยและต่างประเทศ รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและ ผลการพิจารณา ข้อมูลมาตรการด้านสิ่งแวดล้อม ข้อมูลด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน ซึ่งฐานข้อมูลดังกล่าวควรได้รับการตรวจสอบความถูกต้องจากองค์กรภาคประชาชนและ องค์กรภาคเอกชน นักวิชาการ และภาคราชการเป็นระยะๆ โดยรัฐจัดสรรงบประมาณให้ โดยมีการปรับปรุงฐานข้อมูลอย่างต่อเนื่อง

4.3.4 การพัฒนาศักยภาพหน่วยงานรับผิดชอบ EIA ระดับโครงการ

เพื่อเพิ่มศักยภาพมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม รัฐจะต้องมีกฎหมาย บังคับให้หน่วยงานเอกชนหรือหน่วยงานของรัฐที่เป็นเจ้าของโครงการพัฒนานั้น มีหน่วยงานย่อยในสังกัดเทียบเท่าฝ่ายที่จะเป็นผู้ดูแลด้านสิ่งแวดล้อมของโครงการของหน่วยงาน และผู้บริหารของโครงการนั้น ต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับงานด้านสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน เทียบเท่ากับโครงการพัฒนาหน่วยงาน นั้นๆ เนื่องจากที่ผ่านมาหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่มีการจัดทำโครงการพัฒนาที่มีผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อมไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร โดยมุ่งหวังผลกำไรจากโครงการ ดังนั้นองค์การอิสระจะต้องเข้าไปมีบทบาทเพื่อให้มีการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และผลักดันให้เพิ่มบทลงโทษหน่วยงานที่ไม่ได้ดำเนินการแก้ไขผลกระทบหรือแก้ไขไม่ได้ตามที่วางแผนไว้ในรายงาน EIA

4.3.5 การพัฒนาการติดตามตรวจสอบมาตรการในรายงาน EIA ของภาครัฐ

รัฐต้องปรับปรุงกฎหมายของหน่วยงานผู้ให้อนุญาตให้มีหน้าที่ควบคุมและตรวจสอบ ให้โครงการที่จัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ดำเนินการตามเงื่อนไขในรายงาน การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งมีบทลงโทษ พักใช้ หรือเพิกถอนใบอนุญาต ในกรณีโครงการ ไม่ปฏิบัติตามรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และควรให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมเป็นเจ้าภาพรับผิดชอบหลัก ในการติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานตามมาตรการ ในรายงาน EIA ระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดโครงการ

4.3.6 การพัฒนาการติดตามตรวจสอบมาตรการในรายงาน EIA ของภาคประชาชน

รัฐควรกำหนดให้รายงาน EIA เป็นรายงานของสาธารณะที่ไม่เป็นความลับของทางราชการ และเปิดเผยให้ประชาชนได้รับรู้ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น ห้องสมุดประชาชน เป็นต้น

4.3.7 การต่ออายุใบอนุญาต

รัฐควรทบทวนให้มีการจัดทำรายงาน EIA ในขั้นตอนการเสนอขอต่อใบอนุญาตของ โครงการพัฒนาต่างๆ เช่น ท่าเทียบเรือ เขื่อน สนามบินพาณิชย์ สถานประกอบการขนาดใหญ่ เป็นต้น เพื่อสร้างกลไกในการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ หรืออาจให้โครงการพัฒนาต้อง ผ่านการตรวจสอบสิ่งแวดล้อมทุกๆ 5 ปี (Environmental Audit) เพื่อประโยชน์ในการควบคุมตามความ เหมาะสม

4.3.8 การจัดสรรค่าตอบแทนที่เป็นธรรมกับผู้ตรวจพิจารณารายงานที่เกี่ยวข้อง

รัฐควรจัดให้มีระเบียบข้อบังคับที่ต้องจัดสรรค่าตอบแทนที่เพียงพอและสมดุลกับความ รับผิดชอบแก่ผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบการศึกษารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม รายงาน การศึกษาประเมินผลกระทบด้านสังคม และรายงานการศึกษาประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ

4.4 การมีส่วนร่วมของประชาชน

รัฐควรจัดให้มีแผนปฏิบัติการการมีส่วนร่วมของประชาชน และรับผิดชอบดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ ตลอดจนการติดตามและประเมินผลการมีส่วนร่วมของประชาชนตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้ในการจัดทำรายงาน EIA โดยให้องค์การอิสระเป็นผู้จัดทำแผนปฏิบัติการการมีส่วนร่วมเสนอให้รัฐพิจารณากรอบทิศทาง วัตถุประสงค์ เทคนิคการมีส่วนร่วม ตลอดจนการติดตามประเมินผลเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น แสวงหาทางเลือกและตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน โดยค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมมาจากกองทุนที่บริหารจัดการโดยองค์การอิสระ

*****